

MATTÆUS-
EVANGELIET

MARKUS-
EVANGELIET

LUKAS-
EVANGELIET

Barndomshistorien

(s. 1—12)

Forord.

Matt.

Mark.

Luk. 1,1—4.

¹ Eftersom mange andre har taget sig for at affatte en beretning om de begivenheder, som er fuldbyrdet iblandt os, ² sådan som de, der fra begyndelsen var øjenvidner og ordets tjenere, har overleveret os: ³ så har også jeg besluttet nøje at gennemgå det alt sammen forfra og derefter nedskrive det for dig i rækkefølge, højædle Teofilus! ⁴ så du kan lære at kende, hvor pålidelige de ting er, hvorom du er blevet undervist. ^{a)}

Forjættelsen til Zakarias om Johannes.

Matt.

Mark.

Luk. 1,5—25.

⁵ På den tid, da Herodes var konge i Jødeland, levede der en præst ved navn Zakarias, som hørte til Abias skifte; hans hustru var af Arons døtre, og hendes navn var Elisabet. ⁶ De var begge retfærdige for Gud og levede ulasteligt efter alle Herrens bud og forskrifter. ⁷ Men de var barnløse, thi Elisabet var ufrugtbar; og de var begge højt oppe i årene.

Luk. 1,5—25:
S. Joh. Døp. d. (11).

⁸ Engang, mens han gjorde præstetjeneste for Gud, idet turen var kommet til hans skifte, ⁹ skete det ved den sædvanlige lodtrækning mellem præsterne, at det tilfaldt ham at gå ind i Herrens tempel og bringe røgelseoffe-

^{a)} Ap. g. 1,1—2: ¹I mit første skrift fortalte jeg dig, Teofilus, om alt, hvad Jesus gjorde og lærte fra begyndelsen af ²og indtil den dag, da han blev optaget, efter at han ved Helligånden havde givet sine befalinger til apostlene, som han havde udvalgt sig.

Jfr. *efterskriften* Joh. 20,30—31: ³⁰Endnu mange andre tegn, som ikke er nedskrevet i denne bog, gjorde Jesus for øjnene af sine disciple. ³¹Men disse er nedskrevet, for at I skal tro, at Jesus er Kristus^o, Guds Søn, og for at I, når I tror, skal have livet i hans navn.

og Joh. 21,24—25: ²⁴Det er den discipel, som vidner om dette og har skrevet dette; og vi ved, at hans vidnesbyrd er sandt. ²⁵Der er også meget andet, som Jesus har gjort, og hvis det skulle nedskrives i enkeltheder, mener jeg ikke, at hele verden kunne rumme de bøger, som så måtte skrives.

Jesu bjergprædiken.

(s. 22—30)

Situationsbillede.

Matt. 5,1—2.

Matt. 5,1—12:
D. All. helg. d. (I),
N. All. Helg. s. (I),
S. All. Helg. d. (I).

¹ Da han så folkeskarerne, gik han op i bjergene; der satte^o han sig, og hans disciple kom hen til ham. ² Så tog han til orde, lærte dem og sagde:

Mark.

Luk. 6,17. 20^a.

¹⁷ Sammen med dem gik han ned og blev stående på et jævnt sted, hvor der var en stor skare af hans disciple og en stor mængde af folk. . . .
^{20a} Og han fæstede sine øjne på sine disciple og sagde: (s. 46).

Saligprisningerne.

Matt. 5,3—12.

³ »Salige er de fattige i ånden, thi Himmeriget er deres.
⁴ Salige er de, som sørger, thi de skal trøstes.
⁵ Salige er de sagtmodige, thi de skal arve jorden. ^e
⁶ Salige er de, som hungrer og tørster efter retfærdigheden, thi de skal mættes. ^d
⁷ Salige er de barmhjertige, thi dem skal jer vises barmhjertighed.
⁸ Salige er de rene af hjertet, thi de skal se Gud.
⁹ Salige er de, som stifter fred, thi de skal kaldes Guds børn.
¹⁰ Salige er de, som er forfulgte for retfærdigheds skyld, thi Himmeriget er deres.
¹¹ Salige er I, når man håner og forfølger jer og lyver jer alt ondt på for min skyld. ¹² Glæd jer og fryd jer: Jeres løn skal være stor i Himlene^o; thi således har man forfulgt profeterne, som var før jer.

Mark.

Luk. 6,20^b—23.

^{20b} »Salige er I, som er fattige, thi Guds rige er jeres.
^{21b} Salige er I, som nu græder, thi I skal le.

^{21a} Salige er I, som nu hungrer, thi I skal mættes

²² Salige er I, når folk hader jer og udstøder jer og håner jer og forkaster jeres navn som ondt for Menneskesønnens skyld. ²³ På den dag skal I fryde jer og springe højt af glæde; thi se, jeres løn er stor i Himmelen. Thi på samme måde gjorde deres fædre ved profeterne. (s. 47).

Disciplene som salt og lys i verden.

Matt. 5,13—16.

Matt. 5,13—16:
D. All. helg. d. (II),
N. All. Helg. s. (II),
S. All. Helg. d. (II).

¹³ I er jordens salt^o; men hvis saltet mister sin kraft, hvad skal det da saltes med? Så duer det kun til at kastes ud og trædes ned af mennesker.
¹⁴ I er verdens lys; ^a) en by, der ligger på et bjerg, kan ikke skjules. ^e
¹⁵ Man tænder heller ikke et lys¹ og sætter det under en skæppe^o, ^b)

Mark.

^{9,60} Salt er en god ting; men hvis saltet bliver saltløst, hvormed vil I så give det kraft igen? (s. 83).

^{4,21} Og han sagde til dem: »Kommer man vel ind med et lys for at sætte det under skæppen eller under bænken?

Luk.

^{14,34} Salt er en god ting; men når saltet selv mister sin kraft, hvordan skal det så få den igen? ³⁵ Det duer hverken til jord eller til gødning; man kaster det ud. (s. 103).

^{8,16} Ingen tænder et lys og skjuler det med et kar eller sætter det under en bæk;

^a) Joh. 9,5: Mens jeg er i verden, er jeg verdens lys.

^b) Luk. 11,33: Ingen tænder et lys og sætter det i kælderen eller under en skæppe; men han sætter det på en lysestage, for at de, som kommer ind, kan se det skinne. (s. 92).

^c) Clemens^o Alexandrinus: Og derfor forkynder (striften) — som man kunne vente — det glædelige budskab for de troende: „Herrens hellige (skal) arve Guds herlighed og magt.“

^d) Et papyrusbrudstykke fra Deyrhutis^o: Jesus siger: „Jeg traabte frem midt i menneskeverdenen, og jeg blev aabenbaret i kød for dem; og jeg fandt alle berusede og ingen, der tæstede, fandt jeg iblandt dem. Og min sjæl er betyngtet over menneskenes børn, thi de er blinde i deres hjerte og ser ikke deres fattigdom.“

^e) Et papyrusbrudstykke fra Deyrhutis^o: Jesus siger: „En by, som er bygget paa toppen af et højt bjerg og er fast grundet, kan hverken falde eller skjules.“

Matt. 5,3 Es. 57,15; 61,1. Luk. 4,18. Matt. 11,5. 4 Sl. 126,5 f. Es. 61,2. 5 Sl. 37,11. 6 Es. 55,1. Am. 8,11. Luk. 1,53. Joh. 6,35. 7 Jak. 2,13. 8 Sl. 11,7; 24,4; 51,12; 73,1. Ordsp. 22,11. 1 Joh. 3,2. 9 Hebr. 12,14. Jak. 3,18. 10 Ap. g. 14,22. 1 Pet. 3,14. 11 1 Pet. 4,14. 12 Matt. 23,34. Ap. g. 5,41; 7,52. Rom. 5,3. 2 Kor. 4,17. Jak. 1,2. 1 Pet. 4,13. 14 2 Kor. 4,6. Fil. 2,15. Ef. 5,8. 15 ¹) se lampe^o. Jfr. 2 Mos. 25,31. 37.

Ordstrid med farisæerne om renhed og urenhed.^{a)}

Matt. 15,1—11.

¹ Da kommer der fra Jerusalem farisæere og skriftkloge til Jesus

Mark 7,5—16:
N 8. s. e. Tref. (III).

og siger: ² »Hvorfor overtræder dine disciple de gamles overlevering? De vasker jo ikke deres hænder, når de skal holde måltid.«

(v. 7—9).

³ Men han svarede og sagde til dem: »Hvorfor overtræder I selv Guds bud for jeres overleverings skyld? ⁴ Thi Gud har sagt: 'Ær din fader og din moder,' og 'Den, der forbander fader eller moder, skal lide døden.' ⁵ Men I lærer: 'Hvis nogen siger til sin fader eller sin moder: 'Det, du skulle have haft som hjælp fra mig, det skal være tempelgave,' ⁶ så behøver han slet ikke at ære sin fader eller sin moder'.

Mark. 7,1—16.

¹ Og farisæerne og nogle af de skriftkloge, som var kommet fra Jerusalem, samler sig omkring ham. ² De så da nogle af hans disciple holde måltid med »vanhellige«, det vil sige uvaskede hænder. ³ Farisæerne og alle de andre jøder spiser nemlig aldrig uden først at have vasket deres hænder med en håndfuld vand; således er de gamles overlevering, som de holder fast ved. ⁴ Og når de kommer fra torvet, spiser de ikke uden først at have stænket sig med vand; og mange andre forskrifter har de taget i arv såsom at skylle bægere og krus og kobberkar. ⁵ Derfor spurgte farisæerne og de skriftkloge ham nu: »Hvorfor vandrer dine disciple ikke efter de gamles overlevering, men holder måltid med vanhellige hænder?« ⁶ Han svarede dem: »Med rette har Esajas profeteret om jer hykleré, som der står skrevet:

'Dette folk ærer mig med læberne, men deres hjerte er fjernt fra mig.

⁷ Det er forgæves, de dyrker mig, når de fører lærdomme, som kun er menneskebud.'

⁸ I sætter Guds bud til side og holder fast ved menneskers overlevering.« ⁹ Og han sagde til dem: »Hvor smukt, at I ophæver Guds bud for at holde jeres egen overlevering! ¹⁰ Thi Moses har sagt: 'Ær din fader og din moder,' og: 'Den, der forbander fader eller moder, skal lide døden.' ¹¹ Men I lærer: Hvis en mand siger til sin fader eller sin moder: 'Det, du skulle have haft som hjælp fra mig, det skal være korban' (det vil sige: tempelgave), ¹² så tillader I ham ikke mere at understøtte sin fader eller moder der-

Luk.

^{11,37} Da han havde talt, indbød en farisæer ham til at spise til middag hos sig; og han gik ind og satte sig til bords. ³⁸ Men farisæeren undrede sig, da han så, at han ikke først vaskede sig før måltidet. ³⁹ Herren sagde da til ham: »I farisæere

rensner nu det udvendige af bægere og fad; (s. 93).

a)

Ordstrid med farisæerne om et tegn fra Himmelen.

16,1 Farisæerne og saddukæerne kom nu til ham, og for at sætte ham på prøve bad de ham vise dem et tegn fra Himmelen.

² Men han svarede og sagde til dem: (»Om aftenen siger I: 'Det bliver smukt vejr, thi himmelen er rød,' ³ og om morgenen: 'I dag bliver det uroligt vejr, thi himmelen er rød og mørk.' Himmelen udseende forstår I at tyde, tidernes tegn derimod ikke). ⁴ En ond og utro slægt kræver tegn;

men der skal ikke gives den andet tegn end Jonas' tegn.« (s. 74).

8,11 Og farisæerne kom derhen og begyndte en ordstrid med ham og krævede et tegn fra Himmelen af ham for at sætte ham på prøve. ¹² Og han sukkede dybt i sin ånd og siger:

»Hvorfor forlanger denne slægt et tegn? Sandelig siger jeg Eder: der skal ikke gives denne slægt noget tegn!« (s. 74).

Matt. 15,4 2 Mos. 20,12. 5 Mos. 5,16. 2 Mos. 21,17. 3 Mos. 20,9. Ordsp. 20,20. 5 Ordsp. 28,24.

Mark. 7,8 Gal. 1,14. 4 Joh. 2,6. 6 Es. 29,13. 10 2 Mos. 20,12; 21,17. Ef. 6,2. 11 Ordsp. 20,25.

delte de hans klæder imellem sig ved lodkastning.

³⁶ Så satte de sig dér og holdt vagt over ham.

³⁷ Og oven over hans hoved havde de anbragt en indskrift med beskyldningen imod ham; der stod: »Dette er Jesus, jødernes konge.«^{a)} ³⁸ Sammen med ham korsfæstedes så to røvere, den ene ved hans højre og den anden ved hans venstre side.

³⁹ Og de, der gik forbi, spottede ham, de rystede på hovedet og sagde: ⁴⁰ »Du, som nedbryder templet og bygger det op i tre dage, frels nu dig selv, hvis du er Guds Søn, og stig ned af korset!«
⁴¹ Sådan spottede også ypperstepræsterne tillige med de skriftkloge og de ældste og sagde: ⁴² »Andre har han frelst, sig selv kan han ikke frelse. Han er jo Israels konge! Lad ham nu stige ned af korset, så vil vi tro på ham.«
⁴³ Han har sat sin lid til Gud; lad ham nu udfri ham, hvis han har velbehag i ham; han har jo sagt: 'Jeg er Guds Søn'.

(27,48).

(v. 40).

(v. 37).

⁴⁴ På samme måde blev han også hånet af røverne, som var korsfæstet sammen med ham. (v. 40).

og deler hans klæder imellem sig ved at kaste lod om, hvad enhver skulle have.

²⁵ Det var den tredje time^o, da de korsfæstede ham.

²⁶ Og indskriften med beskyldningen imod ham lød således: »Jødernes konges.«^{a)}

²⁷ Sammen med ham korsfæster de to røvere, den ene ved hans højre og den anden ved hans venstre side. ²⁸ [Da gik det skriftord i opfyldelse, der siger: »Og han blev regnet blandt overtrædere.«]¹⁾

²⁹ Og de, der gik forbi, spottede ham, de rystede på hovedet og sagde: »Hå! du, som nedbryder templet og bygger det op på tre dage, ³⁰ frels nu dig selv og stig ned af korset!«

³¹ Sådan spottede også ypperstepræsterne sammen med de skriftkloge og sagde til hverandre: »Andre har han frelst, sig selv kan han ikke frelse.

³² Kristus^o, Israels konge! — lad ham nu stige ned af korset, så vi kan se det og tro!«

Også de mænd, som var korsfæstede sammen med ham, hånede ham.

(15,36).

(v. 30).

(v. 26).

Også de mænd, som var korsfæstede sammen med ham, hånede ham. (v. 30).

Jesus sagde: »Fader! tilgiv dem; thi de ved ikke, hvad de gør.« Og de delte hans klæder imellem sig ved at kaste lod om dem.^{a)}

²⁵ Det var den tredje time^o, da de korsfæstede ham.

²⁶ Og indskriften med beskyldningen imod ham lød således: »Jødernes konges.«^{a)}

²⁷ Sammen med ham korsfæster de to røvere, den ene ved hans højre og den anden ved hans venstre side. ²⁸ [Da gik det skriftord i opfyldelse, der siger: »Og han blev regnet blandt overtrædere.«]¹⁾

²⁹ Og de, der gik forbi, spottede ham, de rystede på hovedet og sagde: »Hå! du, som nedbryder templet og bygger det op på tre dage, ³⁰ frels nu dig selv og stig ned af korset!«

³¹ Sådan spottede også ypperstepræsterne sammen med de skriftkloge og sagde til hverandre: »Andre har han frelst, sig selv kan han ikke frelse.

³² Kristus^o, Israels konge! — lad ham nu stige ned af korset, så vi kan se det og tro!«

Også de mænd, som var korsfæstede sammen med ham, hånede ham.

³⁶ Også soldaterne spottede ham; de gik hen og rakte ham eddike og sagde: ³⁷ »Hvis du er jødernes konge, så frels dig selv!«

³⁸ Der var nemlig oven over ham sat en indskrift [på græsk og latin og hebraisk¹⁾]: »Denne er jødernes konge.«^{a)}

³⁹ Og en af forbryderne, som hang der, spottede ham: »Er du ikke Kristus? Frels dig selv og os!«

⁴⁰ Da tog den anden til orde og irettesatte ham og sagde: »Frygter end ikke du Gud, skønt du er under den samme dom?

⁴¹ Og vi er det med rette; vi får jo kun løn som forskyldt; men denne mand har intet ondt gjort.«^{b)}

⁴² Og han sagde: »Jesus! kom mig i hu, når du kommer

^{a)} Joh. 19,19—24: ¹⁹ Pilatus havde også affattet en indskrift og sat den på korset; der stod: »Jesus fra Nazaret, jødernes konge.«
²⁰ Denne indskrift læste nu mange af jøderne; thi det sted, hvor Jesus blev korsfæstet, lå nær ved byen, og den var skrevet på hebraisk, latin og græsk.
²¹ Da sagde jødernes ypperstepræster til Pilatus: »Skriv ikke: 'Jødernes konge', men: 'Han sagde: Jeg er jødernes konge'.«
²² Pilatus svarede: »Hvad jeg skrev, det skrev jeg.«
²³ Da nu soldaterne havde korsfæstet Jesus, tog de hans klæder og delte dem i fire dele, een del for hver soldat. Også kjortelen tog de, men den var uden sammen-syninger, vævet i eet stykke fra øverst til nederst.
²⁴ De sagde da til hverandre: »Lad os ikke skære den i stykker, men kaste lod om, hvem den skal tilhøre.« — for at det skriftord skulle gå i opfyldelse, som siger: »De delte mine klæder mellem sig og kastede lod om mit klædebon.« Sådan gjorde da soldaterne.

^{b)} Peters-evangeliet: ¹¹ Og da de havde rejst forjet, satte de som indskrift paa det: »Denne er Israels konge«
¹² Og de lagde hans klæder ned foran ham og delte dem imellem sig ved at kaste lod om dem.
¹³ Men en af de sømævnte forbrydere bebrejdede dem det med ordene: »Si liber paa denne maade for det onde, vi har gjort; men denne, som er blevet menneskenes frelser, hvad uret har han gjort jer?«
¹⁴ Og de blev harmfulde paa ham og gav befaling om, at hans frugter ikke skulle faaes, — saa han kom til at bære ubere (langvarige) pinesmerter.

Matt. 27,38 Es. 53,12. 39 Sl. 22,8. 40 Matt. 26,61. 48 Sl. 22,9. Visd. 2,18.

Mark. 15,25 Joh. 19,14. 28 ¹⁾ Verset mangler i de ældste håndskrifter; måske indføjet fra Luk. 22,37. — Es. 53,12. 29 Sl. 22,8. Mark. 14,58. Luk. 23,36 Sl. 69,22. 38 ¹⁾ Ordene mangler i nogle af de ældste håndskrifter.

Jesu død.

Matt. 27,45—56.

⁴⁵ Men fra den sytende time^o blev der mørke over hele landet indtil den niende time.

(v. 51).

⁴⁶ Og ved den niende time råbte Jesus med høj røst og sagde: »Eli! Eli! Lema sabaktani?« det betyder: »Min Gud! Min Gud! Hvorfor har du forladt mig?«

⁴⁷ Nogle af dem, der stod der, sagde, da de hørte det: »Han kalder på Elias.«

⁴⁸ Og straks løb en af dem hen og tog en svamp og fyldte den med eddike^o og stak den på et rør og lod ham drikke.

⁴⁹ Men de andre sagde: »Bi lidt! Lad os se, om Elias kommer for at frelse ham.«

⁵⁰ Da råbte Jesus igen med høj røst

og opgav ånden.^{a)} ⁵¹ Og se, forhængen^o i templet flængedes i to stykker, fra øverst til nederst; b) og jorden skjælv, og klipperne revnede, ⁵² og gravene åbnede sig, og mange af de hensøvede helliges legemer opstod, ⁵³ og de gik ud af gravene og kom efter hans opstandelse ind i den hellige stad og viste sig for mange.

⁵⁴ Men da hovedsmanden og de, der sammen med ham holdt vagt over Jesus, så jordskælvet, og hvad der ellers skete, blev de rædselsslagne og sagde: »Sandelig, han var Guds Søn.«

³⁹ Men da hovedsmanden, som stod der lige over for ham, så, at han udåndede på denne vis, sagde han: »Sandelig, den mand var Guds Søn.«

⁵⁵ Der var dér mange kvinder, som så

Mark. 15,33—41.

³³ Og da den sytende time^o kom, blev der mørke over hele landet indtil den niende time.

(v. 38).

³⁴ Ved den niende time råbte Jesus med høj røst: »Eloi! Eloi! Lama sabaktani?« det betyder: »Min Gud! Min Gud! Hvorfor har du forladt mig?«

³⁵ Og nogle af dem, som stod der, sagde, da de hørte det: »Hør, han kalder på Elias.«

³⁶ Men en løb hen og fyldte en svamp med eddike^o og stak den på et rør og lod ham drikke og

sagde: »Bi lidt! lad os se, om Elias kommer og tager ham ned.«

³⁷ Da udstødte Jesus et højt råb

og udåndede.^{a)} ³⁸ Og forhængen^o i templet flængedes i to stykker fra øverst til nederst. b)

³⁹ Men da hovedsmanden, som stod der lige over for ham, så, at han udåndede på denne vis, sagde han: »Sandelig, den mand var Guds Søn.«

⁴⁰ Der var også nogle kvinder, som så

Luk. 23,44—49.

⁴⁴ Det var nu ved den sytende time^o, og der blev mørke over hele landet indtil den niende time, ⁴⁵ idet solen formørkedes. Og forhængen i templet flængedes midt igennem.

(23,36).

⁴⁶ Og Jesus råbte med høj røst og sagde: »Fader! i dine hænder betror jeg min ånd;« og da han havde sagt det, udåndede han.

(v. 45).

⁴⁷ Men da hovedsmanden så, hvad der skete, pristede han Gud og sagde: »Det var i virkeligheden en retfærdig mand.«

⁴⁸ Og alle skarerne, som var strømmet sammen til dette skue og så, hvad der skete, slog sig for brystet og vendte hjem. c) ⁴⁹ Men alle hans bekendte, også de kvinder, som var fulgt med

Matt. 27,51—66: N. Langfred. (Lekt. II).

Luk. 23,47—56: N. Langfred. (Lekt. III).

^{a)} Joh. 19,28—30: ²⁸ Derefter, da Jesus vidste, at alt nu var fuldført, for at skriften skulle gå i opfyldelse, siger han: »Jeg tørster.«
²⁹ Der stod et kar fuldt af eddike; med den eddike fyldte de nu en svamp, som de satte på en isopstængel og holdt hen til hans mund.
³⁰ Da Jesus nu havde fået eddiken, sagde han: »Det er fuldført!« og han bøjede hovedet og opgav ånden.

^{b)} (Sæbræer-evangeliet) Men i det paa hebraisk skrevne evangelium læser vi ikke, at »forhængen i templet« flængedes, men at »templets dørøverfligger, der var af en mægtig størrelse, brød sammen«.

^{c)} Peters-evangeliet: ¹⁵ Men det var ved middagstid, og der kom mørke over hele Judæa; og folk lærmede forvirret og var bange for, at solen skulle gaa ned, medens Jesus endnu var i live; de har nemlig en forfærdig om, at solen ikke maa gaa ned over en ihjelslaet. ¹⁶ Og en af dem sagde: »Giv ham galde i eddike at drikke,« og de blandede det og gav ham at drikke; ¹⁷ og de bragte alt til at gaa i opfyldelse og førte i faldt maad synderne over deres hoved. ¹⁸ Men mange gik omkring med lamper i den tanke, at det var nat og faldt omfuld (?). ¹⁹ Og Herren udstødte et højt raab og sagde: »Min kraft! Min kraft! Du har forladt mig!« Og da han havde sagt det, blev han taget op (til Himmelen). ²⁰ Og i samme stund blev forhængen i Jerusalems tempel spjættet i to dele. ²² Saa brød solen atter igennem, og det viste sig at være den niende time.

^{d)} Peters-evangeliet: ²⁵ Nu, da jøderne og de ældste og præsterne indfæ, hvor stor en elendighed de havde bragt over sig selv, begyndte de at sige sig (for brystet) og sige: »Se os for vore synder; dommen og Jerusalems umbergang er kommet nær!« — (Ogsaa i nogle saa bibelskandskrifter er der i Luk. 23,48 tilføjet en lignende tanke). Sæbræer-evangeliet: Som følge af dette raab fra Herren kom mange tusinde jøder, som stod om forjet, til tro.

Matt. 27,46 Sl. 22,2. Hebr. 5,7. 48 Sl. 69,22. 51 2 Mos. 26,31 ff. Hebr. 10,19 f. 55 Luk. 8,2 f.

Mark. 15,33 Joh. 19,14. 34 Sl. 22,2. Hebr. 5,7. 36 Sl. 69,22. 38 2 Mos. 26,31 ff. Hebr. 10,20.

Luk. 23,48 Ab. 2,7. 46 Sl. 31,6. Ap. g. 7,59. 49 Luk. 8,2 f.